ИЗЛЕНИЎЛЕР НӘТИЙЖЕСИ

«ӨЗБЕК ЖУРНАЛИСТИКАСЫ АНТОЛОГИЯСЫ»НЫҢ ПРЕЗЕНТАЦИЯСЫ

Әлийшер Наўайы атындағы Өзбекстан Миллий китапханасында «Өзбек журналистикасы антологиясы»-ның 1- ҳәм 2-том китапларының презентациясы өткерилди.

Өзбек журналистикасы узақ ҳәм бай тарийхқа ийе. Бул тарийхты изертлеў, миллий журналистикамыздың қәлиплесиў ҳәм раўажланыў басқышлары ҳаққында кеңирек мағлыўматларға ийе болыў, ҳәр бир дәўирдиң ең жақсы журналистлик материаллары — шығармаларын жасларға, келешек әўладларға жеткериў әҳмийетли мәселе.

Усы ўақытқа шекем медиа тараўына байланыслы көплеген сабақлық ҳәм қолланбалар, миллий журналистикамыздың қәлиплесиўи ҳәм оның раўажланыў басқышларына байланыслы мағлыўматлар орын алған китаплар басып шығарылған болса да, «Өзбек журналистикасы антологиясы» бир пүтин ҳалда жаратылмаған еди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевтиң 2022-жыл 27-июньдеги «Ғалаба хабар қуралларын қоллап-қуўатлаў ҳәм журналистика тараўын раўажландырыў илажлары ҳаққында»ғы қарарында «Өзбек журналистикасы антологиясы» китабын баспаға таярлаў белгиленгени, оның ушын зәрүр қаржы ажыратылғаны миллий журналистикамыздың антологиясын жаратыў имканиятын берди.

— Мәмлекетимиз басшысының 27-июнь — Баспасөз ҳәм ғалаба хабар қураллары хызметкерлери күни мүнәсибети менен жоллаған қутлықлаўы медиа тараўы ўәкиллери ушын әҳмийетли бағдарлама болмақта, - деди Өзбекстан Журналистлер аўқамы баслығының ўазыйпасын атқарыўшы Холмурод Салимов. — Онда мәмлекетимиз жетекшиси белгили жадид бабамыз Ҳажы Муиннің «Баспасөз тарийхы — Ояныў дәўири тарийхының бир бөлеги», деген сөзлеринен силтемелер берген. Ҳақыйқатында да, кейинги жылларда уллы атабабаларымыз баслап берген ибратлы дәстүрлерди даўам еттирип, демократиялық жәмийеттиң әҳмийетли шәрти ҳәм принципи болған ғалаба хабар қуралларын избе-из раўажландырыўға мәмлекетимизде тийкарғы итибар қаратылмақта.

«Өзбек журналистикасы антологиясы»ның 1- ҳәм 2-том китапларының таярланып, басып шығарылыўы да медиа тараўы тарийхын толық изертлеў, оны үгит-нәсиятлаўды күшейтиў бағдарындағы системалы жумыслардың әмелий нәтийжеси болып есапланады.

Бул китап Өзбекстан Журналистлер аўқамының бас шөлкемлестириўинде, дөретиўшилик жуўапкершилигинде жаратылды. Оның жаратылыўына Мәлимлеме ҳәм ғалаба коммуникациялар агентлиги, Өзбекстан Миллий мәлимлеме агентлиги — ӨзА, Өзбекстан Миллий телерадиокомпаниясы жуўапкерлери, Өзбекстан журналистика ҳәм ғалаба коммуникациялар университети, Өзбекстан Миллий университетиниң журналистика бағдары, Өзбекстан мәмлекетлик жәҳән тиллери университетиниң Халықаралық журналистика факультети ҳәм басқа да журналист кадрлар таярлайтуғын жоқары билимлендириў мәкемелериниң профессор-оқытыўшылары үлкен үлес қосты.

Бул китапты баспаға таярлаўдан алдын тараў илимпазлары, устаз ҳәм тәжирийбели журналистлер, медиа ушын кадрлар таярлайтуғын жоқары билимлендириў мәкемелериниң профессор-оқытыўшылары қатнасыўында «Өзбек журналистикасы антологиясы»н жаратыў бойынша мәсләҳәтлесиў-додалаў ушырасыўы өткерилип, иске кирисилди, жумысшы ҳәм дөретиўшилик топарлар қәлиплестирилди.

Бул 2 томлық «Өзбек журналистикасы антологиясы» китабы «Әййемги дәўир журналистикасынан сүўретлемелер», «Миллий журналистиканың қәлиплесиўи ҳәм жетилисиўиниң тийкары (орта әсирлер)», «Жадид журналистикасы (XIX әсир ақыры — XX әсир баслары)», «Екинши жер жүзилик урыс дәўири журналистикасы», «Турақлылық дәўири журналистикасы: қурамалы сиясий процесс ҳәм баспасөздеги эволюциялар», «Қайта қуриў ҳәм жәриялылық дәўири журналистикасы», «Ғәрезсизлик дәўири өзбек баспасөзи» дәўирлерин өз ишине алады.

Жумыс процесинде архив ҳәм китапхана фондларында сақланып атырған тарийхый ҳүжжет ҳәм газеталардан фотонусқалар, түрли дәўирлерде басып шығарылған ең сайланды публицистикалық мақалалар, очерк ҳәм фельетонлардан үлги ҳәм үзиндилер алыўға туўра келди. Әлийшер Наўайы атындағы Өзбекстан Миллий китапханасы жуўапкерлери бул бағдарда жәрдемин аямады.

Узақ ўақыт излениў ҳәм биргеликтеги мийнеттиң нәтийжесинде бул 2 томлық «Өзбек журналистикасы антологиясы» китабы баспаға таярланды. Бул антологияға миллий журналистикамыздың қәлиплесиў басқышларына байланыслы ең әҳмийетли мағлыўматларды киргизиўге ҳәрекет етилди.

Миллий журналистикамыздың раўажланыў басқышларына байланыслы әҳмийетли ҳәм баҳалы мағлыўматлар жәмленген «Өзбек журналистикасы антологиясы» елимиз ғалаба хабар қураллары-ның ўәкиллери, дөретиўшилер, изертлеўшилер, журналист кадрлар таярлайтуғын жоқары билимлендириў мәкемелериниң оқытыўшы-студентлери, тараўға қызыққан барлық китапқумарлар ушын қунлы дерек болып хызмет ететуғыны анық.

Назокат УСМОНОВА,
ӨзАныҢ хабаршысы.

ШАҚЫРЫҚ

ЖЕРГИЛИКЛИ КЕҢЕСЛЕР ХАЛЫҚТЫҢ ҲАҚЫЙҚЫЙ «ҲАЎАЗЫ»НА АЙЛАНАДЫ

Жаңа Өзбекстан 2030-жылға барып қандай көриниске ийе болатуғынын, адамлардың турмыс абаданлығы қай дәрежеде өсиўин көз алдымызға келтириў, бизиңше, бүгин қыйын емес. Себеби, мақсет ҳәм режелер анық, реформалар жедел, қәдемлер жедел, нәтийжелер көп күттирмейди. Ҳәзирден-ақ көз алдына келтириў имканиятын беретуғын усы факторлар ҳәр бир ўатанласымыздың қәлбинде келешекке болған жоқары исеним сезимин оятпақта.

2030-жылға шекем экономика көлемин 2 есеге арттырыў ҳәм «дәраматы орташадан жоқары болған мәмлекетлер» қатарына кириў, 2026-жылға шекем кәмбағаллықты 2022-жылға салыстырғанда 2 есеге, 2030-жылға шекем болса кескин қысқартыў, жасларды жоқары билимлендириў менен қамтып алыў дәрежесин кеминде 50 процентке жеткериў, мектеп питкериўшилериниң кеминде 2 шет тили ҳәм 1 кәсип-өнер ийелеўин тәмийинлеў, мийнетке жарамлы ҳалық, соның ишинде, жаслар ҳәм майыплығы болған шахслар ушын турақлы дәрамат дәрегин жаратыў арқалы жумыссызлық дәрежесин 7 процентке түсириў, аймақларда хызмет көрсетиўдиң көлемин 3 есеге арттырыў, электрон тәризде көрсетилетуғын мәмлекетлик хызметлердиң үлесин 100 процентлик еселеў... Дизимди узақ даўам еттириў мүмкин. Олардың қатарында және бир ийгиликли мақсет бар. Ол да болса «Өзбекстан — 2030 стратегиясы»нда белгиленген жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкиллик уйымларын ҳалықтың ҳақыйқый «ҳаўазы»на айландырыў болып табылады.

ЎӘКИЛЛИКЛЕР ЖӘНЕ ДЕ КЕҢЕЙТИЛМЕКТЕ

Усы мақсетте 2024-жыл 2-февральда Өзбекстан Республикасы Президентиниң «Жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары жумысының нәтийжелилигин арттырыў илажлары ҳаққында»ғы Пәрманы қабыл етилип, онда жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият уйымларының жумысын «Күшли Кеңес, есап бериўши ҳәм интакер ҳәким» принципи тийкарында реформалаўға қаратылған бир қатар ўазыйпалар белгилеп берилди. Жәмийетлик ҳәм мәмлекетлик турмыстың әҳмийетли мәселелерин шешиў, ҳалықтың тиккелей ерк-ықрары тийкарында қарар қабыл етиў талап етилетуғын жәми 33 ўәкиллик жергиликли Кеңеслердиң ықтыярына өткерилди. Сондай-ақ, Өзбекстанда жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкиллик-ли уйымларының жумысын 2030-жылға шекем раўажландырыў концепциясын ислап шығыў ўазыйпасы да белгиленди.

Усы жыл 23-июньде болса, мине, усы Концепцияны тастыйықлаў ҳаққында Президент пәрманы қабыл етилди. Концепция менен бир қатарда оны әмелге асырыў бойынша «Жол картасы» да тастыйықланды.

Атап айтқанда, пәрманда жергиликли дәрежеде ҳалық ҳәкимиятшылығын толық әмелге асырыў, соның ишинде, жәмийетлик ҳәм мәмлекетлик турмыстың әҳмийетли мәселелерин шешиўде жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкиллик-ли уйымларының ролин, пуқаралардың жергиликли басқарыўға кеңнен қатнасыўына байланыслы демократияластырыў процесслерин беккемлеў, атқарыў ҳәкимияты уйымларының жергиликли ҳалық ўәкиллери алдындағы есап бериўин арттырыў, аймақлық басқарыўды «ҳалық мәпленине хызмет етиў» принципи тийкарында орайластырмаў, ҳәр бир буўындағы жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкилликли уйымларының ўазыйпалары менен функцияларын анық белгилеў, ўәкилликлерин тендей бөлистириў, аймақлараралық саўда-экономикалық ҳәм мәдений-гуманитарлық байланысларды күшейтиў мақсетинде жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкиллик уйымларының халықаралық бирге ислесиўиниң ҳуқықый тийкарларын беккемлеў сыяқлы тийкарғы мақсетлер өз көринисин тапқан.

Ҳақыйқатында да, жергиликли Кеңеслер халыққа ең жақын буўын болып есапланады. Оларға сайланған депутатлар болса төменде, адамлар арасында болып, олардың қуўаныш ҳәм тәшўишлерин, аймақ машқалаларын тек ғана терең билетуғын емес, ал, шешиў бойынша усыныслар-ға да ийе болған ҳалық ўәкиллери. Жергиликли Кеңеслер — ҳалық ҳәм мәмлекет арасындағы көпир, деп бийкарға айтылмаған. Сонлықтан да, жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкилликли уйымларының интакерлигин буннан былай да арттырыў мәселесине итибар қаратылмақта. Соның ишинде, пәрман менен жергиликли әҳмийетке ийе бир қатар ўәкилликлерди жергиликли Кеңеслерге өткериў белгиленди. Ҳәзирги ўақытта ҳәкимлер ўәкиллигинде болған мәмлекетлик көшпес мүлктен пайдаланғаны ушын ижара төлеминиң ең аз ставкаларын, жерлеў орынларын сақлаў қағыйдаларын тастыйықлаў, жерлеў хызметлерин көрсетиў бойынша тарифлердиң муғдарын белгилеў усылардың қатарына киреди. Сондай-ақ, социаллық қорғаўға мүтәж, жумыс табыўда қыйналып атырған ҳәм мийнет базарында тендей шараятларда бәсекилесе алмайтуғын шахслардың бәнтлигин тәмийинлеў ушын жумыс орынларының ең аз санын белгилеў ҳәм резервке қойыў, жоллардың айырым бөлимлеринде ҳәрекетлениў тезлигин арттырыў ямаса азайтыўға (тийисли жол белгилери орнатып) руқсат бериў ўәкиллиги де Кеңеслерге өткерилмекте.

МАШҚАЛАЛАРДЫҢ ШЕШИМИНЕ ҚАРАТЫЛҒАН НӘТИЙЖЕЛИ БИРГЕ ИСЛЕСИЎ ЖОЛҒА ҚОЙЫЛАДЫ

Дурыс, усы күнге шекем әмелиятта халықтың ҳәм аймақтың мәплерине байланыслы айырым өткир мәселелерди шешиўде депутаттың ҳәм ҳәттеки, жергиликли Кеңестиң де күши ҳәм ўәкиллигинің жеткиликли болмайтуғын жағдайлар ушырасып туратуғын еди. Енди болса аймақтағы машқалаларды шешиў бойынша төрт басқышлы «мәҳәлле жетилиги» — район (қала) Кеңеси — ўәлаят Кеңеси — Сенат» системасын жолға қойыў белгиленди. Оған бола, аймақты раўажландырыў бағдарламаларындағы орынланбай атырған мәселелер ҳәм халық тәрепинен көтерилип атырған машқалалар «мәҳәлле жетилиги» менен анықланып, район (қала), ўәлаят ҳәм республика дәрежесинде шешиў илажы көриледи. Онда республика дәрежесинде шешилетуғын аймақ мәплерине байланыслы әҳмийетли мәселелер Олий Мажлис Сенатының додалаўына алып шығылады.

Буннан тысқары, нызам дөретиўшилиги процесине жергиликли Кеңеслерди кеңнен тартыў, қадағалаў-таллаў илажларында да Сенат ҳәм жергиликли Кеңеслердиң бирге ислесиўин кеңейтиўге айрықша әҳмийет берилмекте.

Президентимиз Өзбекстан Республикасы Олий Мажлиси Сенатының 2024-жыл 19-ноябрьде өткерилген биринши мәжилисиндеги шығып сөйлеген сөзинде: «Кеңеслердиң депутатлары быйыл пуқаралар менен ушырасыўларда 22 мыңнан аслам машқалаларды анықлаған. Яғный, орынлардағы ҳақыйқый жағдайды олар жақсы биледи. Солай екен, нызамларды парламент комитетлеринде көрип шығыўда, министрликлер ҳәм уйымлардың ўәкиллери менен емес, ал, жергиликли Кеңеслердиң депутатлары менен көбирек жумыс алып барылса, әлбетте, әдил болады», деп атап өткен еди.

Бундай унамлы жаңалықлар аймақларда реформалардың барысын жеделлестириўде жергиликли Кеңеслердиң Сенат пенен бирге ислесиўин және де күшейтиўге, аймақлық машқалаларды Сенат арқалы Ҳүкимет дәрежесине алып шығып, унамлы шешиў системасын жетилистириўге хызмет етеди.

Сондай-ақ, жергиликли Кеңеслердиң өз-ара бирге ислесиў әмелиятын күшейтиў, соның ишинде, бир неше аймаққа тийисли болған социаллық-экономикалық, айрықша ҳәм техноген жағдайлар, климат өзгериўи ҳәм экологиялық мәселелерди улыўма қатнас тийкарында шешиў бойынша үйрениўлер алып барыў ҳәм нәтийжесин биргеликтеги мәжилислерде додалаў да нәзерде тутылмақта.

Бундай бирге ислесиў механизмлериниң енгизилиўи, атап айтқанда, Аралбойы регионын раўажландырыў, бул жердеги экологиялық кризис ақыбетлерин жумсартыў, қыйын шараятта жасап атырған халықтың турмыс абаданлығын тәмийинлеў бағдарында әмелге асырылып атырған кең көлемли жумыслардың нәтийжелилигин буннан былай да арттырыўға да өзиниң унамлы тәсирин көрсетеди.

ЛАЎАЗЫМЛЫ ШАХСЛАРДЫҢ ЖУЎАПКЕРШИЛИГИ АРТАДЫ

Пәрман менен жергиликли Кеңеслердиң Регламент ҳәм депутатлық әдеби мәселелери бойынша турақлы комиссиясына Кеңестиң қарары менен лаўазымға тастыйықланатуғын, тайынланатуғын, лаўазымға тайынланыўында Кеңестиң келисими алынатуғын және Кеңеске есап беретуғын лаўазымлы шахслардың да әдеп-икрамлылық нормаларын бузғанлығы бойынша ислерди көрип шығыў ҳуқықын бериў нәзерде тутылмақта.

Бизге белгили, аймақларды социаллық-экономикалық раўажландырыўға байланыслы мәселелерди қадағалаў-таллаў тәртибинде үйрениў ҳәм жергиликли Кеңеслердиң сессиялары, турақлы комиссиялар, депутатлық топарлардың мәжилислеринде додалап, тийисли қарарларды қабыл етиў, лаўазымлы шахслардың есабатларын тыңлаў, депутатлық сораў институтлары бүгин өзиниң нәтийжесин бермекте. Соның менен бир қатарда, лаўазымлы шахстың орнына оның орынбасары ямаса бөлим баслығы мәлимлеме бериўи, нызамшылықта белгиленген мүддетлерде өзиниң мәлимлемесин ямаса есабатын усынбаўы, усынылып атырған мәлимлеме ямаса есабатта керекли мағлыўматлардың берилмеўи, депутатлық сораўға да усы тәризде жуўап берилиўи, сондай-ақ, жергиликли мәмлекетлик ҳәкимият ўәкилликли уйымларының қарарларына жуўапкершиликсиз қараў жағдайлары да ушырасып туратуғыны бар гәп.

Бундай шараятта атқарыў ҳәкимияты уйымларының аймақлық бөлимлериниң лаўазымлы шахсларына ийелеп турған лаўазымына ылайық емеслиги, интизамый жуўапкершиликке тартыў бойынша жоқары турыўшы уйымға усыныс киргизиў сыяқлы илажлар нәзерде тутылмақта. Әлбетте, бул жергиликли Кеңестиң қарары менен лаўазымға тайынланатуғын ямаса лаўазымға тайынланыўында Кеңестиң келисими алынатуғын лаўазымлы шахслардың жергиликли Кеңес алдындағы жуўапкершилигиниң артыўына алып келеди.

«Кеңес сааты» деп аталыўшы жаңа қадағалаў түриниң енгизилиўи, яғный, жергиликли Кеңеслерде депутатлар ҳәм жәмийетшилик ўәкиллериниң қатнасыўында атқарыў ҳәкимияты уйымлары басшыларының айырым әҳмийетли социаллық мәселелер бойынша мәлимлемеси тыңланыўы болса депутатлық ҳәм жәмийетлик қадағалаўды әмелий жақтан және де күшейтеди.

ДЕПУТАТЛАР УШЫН ДА ИМКАНИЯТ

Депутат сыпатында пәрман менен тастыйықланған Концепция ҳәм оны әмелге асырыў бойынша «Жол картасы»нда белгиленген бир қатар анық мәселелер жумысымыздың нәтийжелилигин арттырыўға хызмет ететуғынын айрықша атап өтпекшимен. Мәселен, сайлаўшы шаңарағы ямаса аймағындағы қандай да бир машқаланың шешилиўинде өзи исенген депутаттан үмит ететуғыны тәбийғый. Бирақ, сондай жағдайлар бақланады, бул машқаланы шешиў ең соңында қаржы мәселесине барып тақалады.

Усы жерде «Жол картасы»нда жергиликли бюджетлер жойбарын қәлиплестириўде аймақлардың категориясынан келип шығып, бюджет қәрежетлериниң 3-5 процентин тиккелей жергиликли Кеңес депутатларының басламасы тийкарында қәлиплестириў, Сенат пенен биргеликте «Сайлаўшы — депутат — ҳәким — Кеңес» өз-ара бирге ислесиў системасының жолға қойылыўы оғада әҳмийетли болып есапланады. Бул депутаттың сайлаўшылары арасындағы абырайын ҳәм аймақлардағы машқалаларды шешиўдеги имканиятын арттырыўға хызмет етеди. Жергиликли бюджетти қәлиплестириў процесине жергиликли Кеңес депутатларын жедел тартыў арқалы ҳалықтың турмыс абаданлығын арттырыў, депутатлардың басламаларын қоллап-қуўатлаў системасы жаратылады.

Соның менен бирге, аймақлық бағдарламаларды қәлиплестириўде депутат ҳәм «мәҳәлле жетилиги»ниң қатнасыўын тәмийинлеў — бул тек ғана имканият емес, ал, жуўапкершилик те болып есапланады. Себеби, бағдарламаға киргизилетуғын ҳәр бир мәселени, бәринен бурын, терең ҳәм ҳәр тәреплеме үйрениў талап етиледи. «Халық депутатлары ўәлаятлық, районлық ҳәм қалалық кеңеси депутатының статусы ҳаққында»ғы Өзбекстан Республикасы Нызамының 17-статьясы (депутаттың транспортта бийпул жүриў ҳуқықы) нормаларын әмелге асырыў механизмлерин ислеп шығыў белгиленди.

Сондай-ақ, шөлкем басшысы тәрепинен өз хызметкери болған депутатларды жергиликли Кеңес сессиясы, турақлы комиссиялары, партия топарларының мәжилислерине қатнасыўы, сайлаўшылары менен ушырасыўлар, пуқараларды қабыллаўларды өткериўине тоқсынлық етиўге жол қойылмаўы, депутаттың тийисли ўәлаят, район ҳәм қала аймағында жайласқан, тоқсынлықсыз кириўи мүмкин болған кәрханалар, мәкемелер ҳәм шөлкемлер шеңберин ҳәм оларға кириў тәртибин анық белгилеў ҳәм басқалар нәзерде тутылмақта. Бул ҳалық ўәкилиниң өз депутатлық жумысын толық әмелге асырыўы ушын шараят ҳәм имканият жаратады.

Биз, депутатлар аймақларды социаллық-экономикалық раўажландырыў бағдарламаларының орынланыўы бойынша депутатлық ҳәм жәмийетлик қадағалаўды орнатыўда жаңа, нәтийжели тәжирийбелерди турмысқа енгизиўимизде жоқарыдағы өзгерислер әйне мақсетке муўапық. Усы пәрманға тийкарланып жергиликли Кеңес депутатларының жуўапкершилигин ҳәм есап бериўин арттырыўға байланыслы нормалардың киргизилгени усы жағынан әҳмийетли.

* * *

Әлбетте, пәрманда нәзерде тутылған мақсет ҳәм ўазыйпалар қаншелли кең көлемли болса, соншелли анық ҳәм пуқта. Олардың орынланыўы тек ғана жергиликли Кеңеслер ҳәм жергиликли Кеңес депутатларының жумыс нәтийжелилигин арттырыўға емес, ал, аймақларды социаллық-экономикалық раўажландырыў, ҳалықтың турмыс абаданлығын арттырыў процесине жаңа пәт ҳәм нәтийжелилик бағышлайды.

Назира МАТЯҚУБОВА,
Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң депутаты.
Қарақалпақстан хабар агентлиги.

ЗАМАНАГӨЙ БИЛИМ ҲӘМ КӨНЛИКПЕЛЕРГЕ ИЙЕ СТУДЕНТ – КЕЛЕШЕККЕ АШЫЛҒАН ЕСИК

Бүгинги глобалласыў ҳәм информация дәўиринде ҳәр бир мәмлекеттиң раўажланыўы, оның жеткиншеклериниң билим дәрежеси ҳәм кәсиплик көнликпелерине тиккелей байланыслы. Әсиресе, заманагөй технологиялар раўажланып атырған бир ўақытта, студентлердиң билимге, жаңалыққа болған қатнасы, өз үстинде ислеўи, өзгериўшең шараятларға ийкемлесиў қәбилети жүдә зәрүрли әҳмийетке ийе болады. Сол себепли, заманагөй билим ҳәм көнликпелерге ийе студент — келешекке ашылған есик деген пикир бүгинги күн талабы, әйне ҳақыйқат болып табылады.

Заманагөй билим бул — тек ғана дәстүрий пәнге тийкарланған теориялық билимлер комплекси емес, ал, ҳәзирги технологиялар, шет тиллери, сын пикирлеў, илимий-дөретиўшиликке жантасыў, информацияларды талқылаў ҳәм әмелияттағы нәтийжени әмелде қоллана алыў сыяқлы көнликпелерди де өз ишине алады. Соның менен бирге, заманагөй билимлер жәмийетте жүз берип атырған өзгерислерге уйқас түрде турақлы жаңаланып баратуғын, динамикалық системаға айланған. Мысалы, компьютер саўатқанлығы, жасалма интеллекттен пайдаланыў, экологиялық ҳәм финанслық саўатлылық сыяқлы жөнелислер заманагөй билимлердиң ажыралмайтуғын бөлегине айланған. Студент — билим ийелеўде бурынғы тәлим процесинде билим алыўшы ретинде қаралған болса, ҳәзирги тәлим моделинде белсенди қатнасыўшы, излениўши, машқаланы шешиўши ҳәм баслама көрсететуғын инсан ретинде көринетуғын болып атыр. Өзбекстан Республикасы Президентиниң жасларға тийисли қарар ҳәм пәрманлары буған байланыслы реформаларды және де тереңлестирилмекте. Бүгинги күнде студентлер: өз үстинде ислеў, илим-изертлеў жумыслар, заманагөй технологиялардан пайдаланыў, стартап жойбарларда қатнасыў, шет тиллерин өзлестириўге умтылып атыр. Бул болса олардың келешектеги кәсиплик искерлигинде бәсекиге шыдамлы кадр ретинде қәлиплесиўине тийкар жаратады. Көнликпелер — теориялық билимниң әмелий анықламасы. Заманагөй дүньяда тек билим жеткиликли емес. Оны қандай қолланыў, реал жағдайларда қандай пайда келтириў мүмкинлиги де зәрүрли. Сол себепли де көнликпелер: топарда ислеў, машқала шешиў, ушырасыў, ўақтын басқарыў, масласыўшаңлық, лидерлик сыяқлы пазыйлетлер тийкарғы компетенцияға айналған. Студенттиң заманагөй көнликпелерди ийелеўи төмендегилерге алып келеди: Оқыў процесинде жоқары нәтийжелилик, жумыс табыў мүмкиншилигиниң артыўы, ғәрезсиз пикирлеў ҳәм машқалаларды талқылаў, қәнигелигиниң раўажланыўы, инновациялық жойбарларда белсенди қатнасыў.

Тәлим мәкемелериниң тийкарғы ўазыйпасы — заманагөй билим ҳәм көнликпелерди ийелеген талабаларды таярлаў болып табылады. Оның ушын төмендеги шараятлар жаратылыўы керек: Жаңаланған, интерактив оқыў программалары; инновациялық лабораториялар ҳәм технопарклер; сын пикирлеўди хошаметлейтуғын тәлим методлары; стажировкалар ҳәм әмелият программалары; онлайн курслар ҳәм МООС платформалары арқалы өзин-өзи оқытыў мүмкиншилиги. Бул сыяқлы шараятлар талабаның тек ғана билим алыўына емес,ал, оны ғәрезсиз түрде әмелиятқа нәтийжели қолланыўына да жәрдем береди. Келешекке ашылған есик — бул мүмкиншиликлер есиги. Заманагөй билим ҳәм көнликпелерге ийе болған студент ҳәр қандай тараўда өз орнын таба алады. Ол миллий экономиканың ҳәр қандай искерлик тараўында инновациялық жантасыўларды әмел ете алады. Бундай студентлер: стартаплар ашады, шет ел инвесторлары менен ислейди, илимий-инновациялық ойлап табыўлар жаратады, мәмлекетте санлы экономиканы раўажландырыўда жетекши болады. Келешекте бәсеки күшли, өз үстинде турақлы жумыс ислейтуғын, заманагөй көнликпелерге ийе жаслар қолында болады. Бул болса тек ғана жеке табыс емес, ал, мәмлекет гүллениўи ушын да хызмет етеди. Заманагөй билим ҳәм көнликпелерге ийе студент — бул келешек ушын ашылған есик, жаңа идеялар, инновациялар ҳәм раўажланыў тәрепке қарай жол ашыўшы гилт болып табылады.

Ҳәр бир студент өзиниң интеллектуаллық потенциалын толық әмелге асырыўы ушын мүмкиншиликлерден нәтийжели пайдаланыўы зәрүр. Мәмлекет, жәмийет ҳәм тәлим системасы болса бундай студентлерди ҳәр тәреплеме қоллап-қуўатлайды.

Саодат ЗУПАРОВА,
Шыршық мәмлекетлик педагогикалық университети факультетлер аралық шет тиллери кафедрасы оқытыўшысы.